

ПРОСЛЕДЯВАНЕ НА ЕЗИКОВОТО РАЗВИТИЕ НА 4-5-ГОДИШНИ ДЕЦА

Катя Никова Стоянова

ДГ „Коледарче“, гр. Бургас

OBSERVING THE LANGUAGE DEVELOPMENT OF 4 - 5 YEAR OLD CHILDREN

Katya Nikova Stoyanova

Kindergarten “Koledarche“, Burgas

Abstract: *Most of the young children are making significant progress in learning language during the first 4 years of their life. Delays or differences in patterns of language acquisition are sensitive indicators of developmental problems. The dynamic, complex nature of language and the variability in the timing of its acquisition poses a number of challenges for the assessment of young children. This paper is observing the key developmental milestones of language development in the preschool years, providing a backdrop for understanding difficulties with language learning.*

The assessment of young children’s language skills thus focuses on the evaluation of their performances in comparison to typically developing peers. Assessment of language abilities in preschool children should involve an evaluation of both expressive and receptive skills and should include an evaluation of more than one dimension of language. Available evidence supports the inclusion of measures of phonological short-term memory in the assessment of the language abilities of preschool children. Further study of behavioral correlates of language impairments in preschool children is needed.

Keywords: *language development, preschool age, assessment*

Предучилищното образование създава условия за цялостно развитие на детската личност, придобиване на съвкупност от компетентности - знания, умения и отношения, необходими за успешното преминаване на детето към училищното образование.¹

Проследяването на постиженията на децата за всяка възрастова група се определя от учителите в съответствие с ритмичното и балансирано разпределяне на съдържанието по образователните направления. Проследяването включва темите за постигане на отделни компетентности като очаквани резултати от обучението в предучилищна възраст.

Тематичното разпределение осигурява ритмично и балансирано разпределяне на съдържанието по образователните направления и отразява съответствието с очакваните резултати от обучението.

¹ Наредба №5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование

Български език и литература - съдържанието на образователното направление е структурирано в шест образователни ядра: свързана реч, речник, граматически правилна реч, звукова култура, възприемане на литературно произведение и пресъздаване на литературно произведение. Дейностите са подчинени на целта за осигуряване на щастливо детство на всяко дете, както и за изграждане на мотивация и увереност в собствените му възможности.

Езиковото развитие е в процес и за всяко дете е индивидуално. На 4 години речта на детето се състои от прости разширени изречения. В разговорите децата могат да адресират своите послания едно към друго или към възрастните. Между 4 – 5 години те започват да използват всички устни форми на диалогичната и монологичната реч. Развитието на езика зависи преди всичко от:

- когнитивното развитие – способността за съхраняване на информация, анализ, откриване на закономерностите;
- опита на детето;
- вътрешните механизми на развитие, които са най – сензитивни до 5 – 6 година. След тази възраст децата се научават с малко повече усилия;
- установените образци на възрастните за подкрепа към детето: поощрение, похвала, одобрение.

Езиковото развитие не е автономен процес, а част от процеса на общуването, на взаимодействието на възрастен и дете. Учителят може да подпомогне развитието на речта. Ако детето не може да говори, т.е. да упражнява речта - няма как да усвои езика! В условията на детската градина могат да се използват следните средства за стимулиране на езиковото развитие:

- интерактивни техники, или групова работа. Децата общуват по двойки /тройки/ или в групи. Тази форма на организация позволява на всички деца в групата да говорят за кратко време;
- разновидностите на играта /игра драматизация, куклен театър, подвижни игри и др./, в която всяко дете има възможност да говори с друго дете за кратко време;
- включването на детето във вербални и невербални игри, в които да тренира и овладява структурната характеристика на езика;
- подаване на кратки и ясни изрази инструкции с проста структура, които детето запомня и може да повтаря многократно, бавно и ясно;
- поощрение от учителя за всички изречени думи, изрази и изречения от детето;
- позитивно и навременно коригиране на неправилно произнесените звукове, фрази или изречения, като се предлага правилна форма на произношение от детето.

За да се проследи езиковото развитие на 4-5-годишните, деца се тестираха 20 деца от втора възрастова група „Детелина” – 8 момичета и 12 момчета от ДГ „Коледарче”, гр. Бургас, кв. Долно Езеро. Тестирането се проведе през месец май на учебната година, с помощта на познавателните книжки „Чуден свят “ с автори Божидар Ангелов, Пенка Вълчева на издателство Просвета.

Таблица № 1. Резултати от теста (момчета)

Бр.	Деца - пол	Тестиране - резултати									
		Въпроси – точки									
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	общо	оценка
1.	Я.Д.	3т.	3т.	3т.	3т.	3т.	3т.	3т.	3т.	24т.	висока
2.	Т.А.	3т.	2т.	1т.	2т.	2т.	2т.	1т.	1т.	14т.	средна
3.	Пл. Ст.	3т.	3т.	2т.	4т.	2т.	3т.	2т.	1т.	20т.	висока
4.	И.А.	2т.	1т.	1т.	2т.	2т.	2т.	2т.	1т.	13т.	средна
5.	П.С.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	8т.	ниска
6.	Б.Н.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	8т.	ниска
7.	А.С.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	8т.	ниска
8.	Д.Х.	1т.	2т.	1т.	2т.	2т.	2т.	2т.	1т.	13т.	средна
9.	Т.Т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	8т.	ниска
10.	Б.С.	2т.	2т.	2т.	3т.	3т.	3т.	3т.	2т.	20т.	висока
11.	К.Р.	3т.	2т.	2т.	3т.	3т.	3т.	3т.	1т.	20т.	висока
12.	И.Г.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	1т.	8т.	ниска

Резултатите (Таблица №1, 2) бяха отчетени и сравнени. Проследяването на постиженията на децата премина под темата „Здравей, лято!”. Задачите са 8 на брой като се изпълняват индивидуално с всяко дете. Резултатите от проучването на състоянието на постиженията от образователното направление „Български език и литература“ се отчитат по точкова система. Чрез сбора от точките по всичките задачи се формира степента на постиженията на всяко дете в тристепенна скала: висока, средна, ниска. Максималният брой точки е 27.

Таблица № 2. Резултати от теста (момичета)

Бр.	Деца - пол	Тестиране - резултати									
Момичета		Въпроси – точки									
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	общо	оценка
1.	М.Д.	2т.	3т.	2т.	3т.	3т.	3т.	2т.	2т.	20т.	висока
2.	Д.С.	3т.	3т.	2т.	4т.	3т.	3т.	2т.	2т.	22т.	висока
3.	Р.М.	2т.	2т.	2т.	2т.	3т.	3т.	2т.	2т.	18т.	средна
4.	Б.Д.	2т.	1т.	1т.	2т.	2т.	2т.	2т.	1т.	13т.	средна
5.	К.Щ.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	1т.	15т.	средна
6.	Н.П.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	2т.	16 т.	средна
7.	Т.Р.	2т.	2т.	2т.	2т.	3т.	3т.	2т.	1т.	17т.	средна
8.	Д.Г.	2т.	2т.	2т.	3т.	2т.	2т.	1т.	1т.	15т.	средна

Таблица № 3. Характеристика за оценка

Оценка	Общ брой точки от задачите	Характеристика за оценката
Висока	от 19 до 27	Високо равнище на постиженията и готовност за успешна работа за овладяване на образователното съдържание по български език и литература в трета група. Включва децата, които дават верни отговори самостоятелно.
Средна	от 9 до 18	Средно равнище на постиженията. Разполага с добра основа за работа върху езика и речта в трета група. Включва деца, които дават верни отговори с подкрепата на педагога.
Ниска	от 0 до 8	Ниско равнище на постиженията. Предполага, че са необходими повече усилия и помощ, за да може успешно да овладее предвиденото образователно съдържание в трета група. Включва децата, които изпитват силни затруднения, най – често не дават отговори и с подкрепата на педагога.

След обработката на резултатите от тестирането се вижда, че 6 от децата попадат в графа висока оценка, 9 деца в графа средна оценка и 5 деца в графа ниска оценка (фиг. 1).

Фигура 1. Оценяване - резултати

От показаните резултати само 30% от децата са с висока оценка, най-голям е процента 45 на децата със средна оценка. Тези деца посещават редовно детската градина и са от семейства, в които родителите през свободното си време допълнително се занимават с тях. За съжаление има 5 деца, които показват ниска оценка. Това са деца, които не посещават редовно детската градина поради семейни и здравословни причини. Едно от децата постъпи в детската градина през второто полугодие и до тогава изобщо не е посещавало детска градина. Също така в тази група попадат деца, които имат проблеми с речта – заменят съгласни, не изговарят правилно всички звукове в думите, а едното дете не умее да назовава правилно родовете в българския език.

Препоръки: При направеното тестиране децата се затрудниха най-много при преразказване на художествено произведение. Педагогическият екип си поставя за цел да работи допълнително и да насочи вниманието си за подпомогне развитието на речта чрез преразказване на литературни произведения. В свободните режимни моменти на децата да се чете художествена литература и да се разказват и преразказват приказки.

За подпомагане развитието на речта се препоръчва да се работи по всички образователни направления, като се използват игри, които да подпомогнат работата по български език и литература. „Подвижните игри като форма, средство и метод благоприятстват познавателното развитие на детето чрез възможността всяка игра да се

обвърже с образователното съдържание в различните направления“. ²По образователно направление Физическа култура се предлага да се разработят подвижни игри, които да са със съвременен сюжет, близки до интересите на децата и така докато изпълняват движенията да се включи и речта чрез повторения, изговаряне на кратки римушки, фрази и т.н. Чрез игрите се обогатява и активизира речникът на децата, усъвършенства се правилното звукопроизношение, доразширяват се представите и понятията за околната действителност. „Използването в началото и по време на игра диалози, текстове, речитативи имат голяма емоционална стойност, придават по – голяма организираност, ритмичност и точност на изпълнението, развиват пространствено – слухова ориентация.“³ Игрите създават бодро и радостно настроение, пораждат положителни емоции у децата. Всичко това налага педагогът предварително да запознава децата със заобикалящата ги действителност чрез наблюдения, разкази, приказки и др. За да бъде възприета вярно околната действителност, а след това пресъздадена правилно в играта, нужно е педагогът да прави точна характеристика и на образите и на игровата ситуация в емоционална и достъпна форма.

Проследяването на постиженията следва да стимулират и да показват положителните страни на детето. Този процес трябва да бъде добре аргументиран, за да подкрепя детето в неговото разбиране за развитие, обучение и инициативност.

Литература

- [1] Ангелов Б., Вълчева П., Български език и литература 4- 5 години, Просвета. С., 2018.
- [2] Ангелов Б., Вълчева П., Книга за учителя 4 – 5 години, Просвета – С., 2018.
- [3] Бойка К. И др., Методическо ръководство на учителя, Изкуства – С., 2018.
- [4] Георгиев, Л. Психология на развитието и възрастова психология. София. 2005.
- [5] Димитрова, Зл. Подвижни игри със съвременен сюжет. Бургас: УИ „Проф. Асен Златаров“. 2017.
- [6] Петрова Е. Предучилищна педагогика, ВТ. 1995.
- [7] <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=наредба+>

За контакт с автора:

Катя Стоянова

e-mail: tedi__01@abv.bg

² Димитрова, Зл., Подвижни игри със съвременни сюжети, с.44.

³ Димитрова, Зл., Подвижни игри със съвременни сюжети, с. 45